

Tisková zpráva

Veřejnost o jaderné energetice – podzim 2022

- ⊙ Nadpoloviční většina (56 %) občanů si myslí, že by se podíl jádra na výrobě elektřiny měl do budoucna zvyšovat, necelá čtvrtina (24 %) se domnívá, že by podíl jádra měl zůstat na současné úrovni, a necelá desetina (9 %) má za to, že by se tento podíl měl snižovat.
- ⊙ Kolem sedmi desetin (71 %) občanů souhlasí s výstavbou nového bloku JE Dukovany, necelá pětina (18 %) s tím nesouhlasí.
- ⊙ Oproti minulým letům skokově narostla podpora rozšiřování jaderné energetiky i výstavby dalšího bloku v Dukovanech. To odráží reakci české veřejnosti na energetickou krizi a pokles energetické bezpečnosti, které byly způsobeny nárůstem cen energií od podzimu 2021 a destabilizací geopolitické situace vlivem války na Ukrajině.
- ⊙ Ve srovnání s předchozími výzkumy byla zaznamenána historicky nejvyšší hodnota (44 %) nedůvěry vládě při rozhodování o jaderné energetice.
- ⊙ Na otázku, jak český stát nakládá s jaderným odpadem z jaderných elektráren, vybralo nejpřesnější variantu odpovědi 23 % respondentů, kteří odpověděli, že se momentálně hledá místo hlubinného úložiště pro likvidaci jaderného odpadu.

Zpracovali:

Jan Červenka, Martin Ďurďovič

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 586

V období od první poloviny září do počátku listopadu 2022 byl do pravidelného výzkumu Naše společnost zařazen blok otázek věnovaných problematice energetiky. Výzkum zjišťoval, zda by se podle mínění veřejnosti měl podíl jaderné energie na produkci elektřiny u nás do budoucna zvyšovat, nebo snižovat, jak se občané staví k výstavbě nového bloku jaderné elektrárny Dukovany, zda pociťují či nepociťují obavy v souvislosti s používáním jaderné energie u nás, zda důvěřují vládě, že správně rozhoduje o rozvoji jaderné energetiky, a nově zařazená otázka také zjišťovala, zda občané vědí o tom, jakým způsobem český stát nakládá s jaderným odpadem.

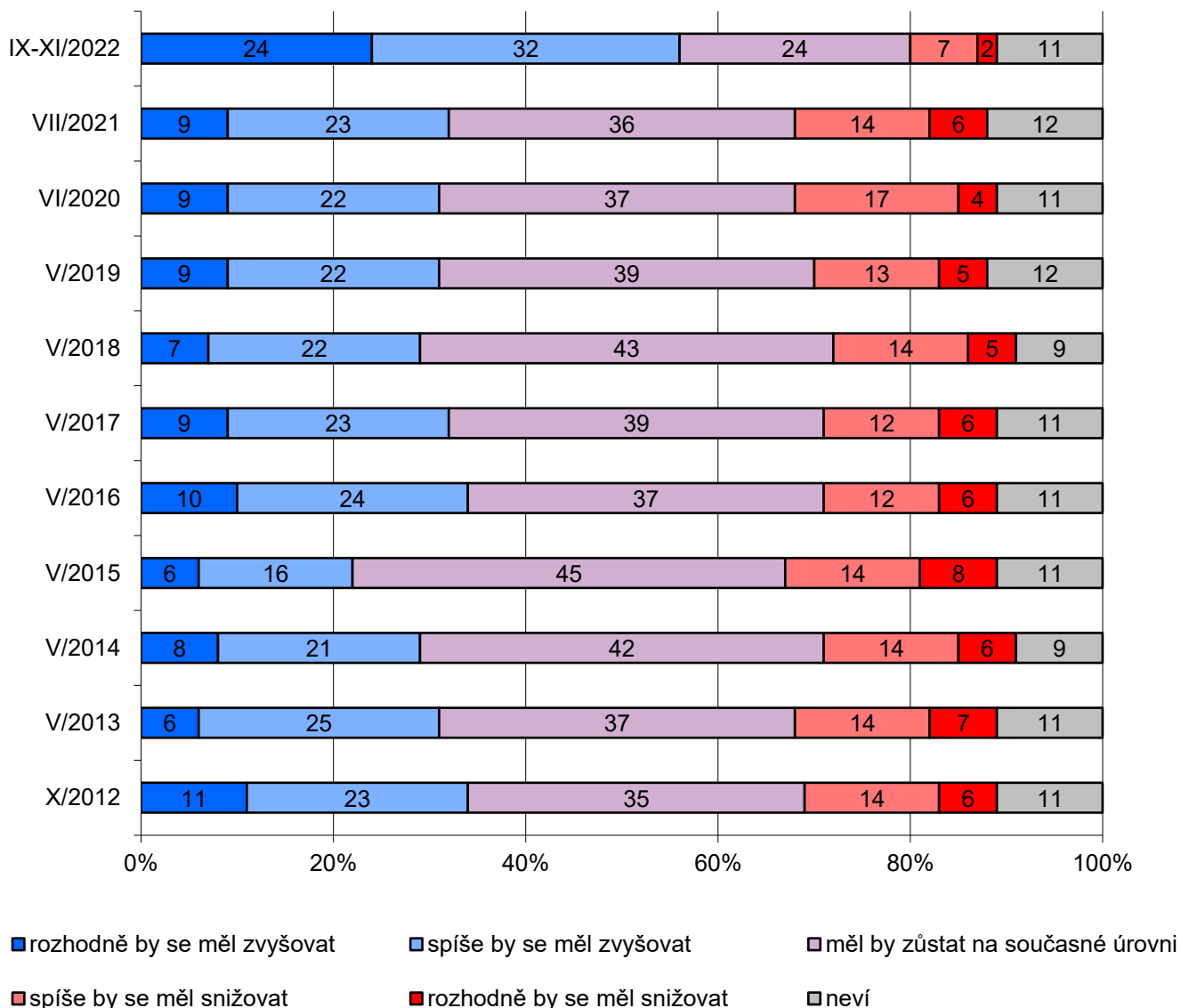
Jak ukazují údaje v grafu 1, nadpoloviční většina (56 %) občanů si myslí, že by se podíl jádra na výrobě elektřiny měl do budoucna zvyšovat, v tom 24 % tento názor zastává „rozhodně“ a 32 % „spíše“, necelá čtvrtina (24 %) se domnívá, že by podíl jádra měl zůstat zachován na současné úrovni, a necelá desetina (9 %) má za to, že by se tento podíl měl snižovat, z toho 7 % „spíše“ a 2 % „rozhodně“. Zbývajících více než desetina (11 %) na otázku ohledně budoucího vývoje podílu jaderné energetiky na výrobě elektřiny nedokázala odpovědět.

Z časového srovnání vyplývá, že oproti červenci roku 2021, kdy proběhl poslední předchozí srovnatelný výzkum, a vlastně i oproti všem ostatním výzkumům realizovaným v průběhu uplynulých deseti let se rozložení názorů na danou otázku dramatickým způsobem posunulo ve prospěch podpory rozšiřování podílu jaderné energie na výrobě elektřiny. V součtu podílů odpovědí „rozhodně by se měl zvyšovat“ a „spíše by se měl zvyšovat“ došlo k navýšení o 24 procentních bodů (z 32 % na 56 %) od července 2021, přičemž podíl „rozhodně by se měl zvyšovat“ narostl o 15 procentních bodů a podíl „spíše by se měl zvyšovat“ se zvýšil o 9 procentních bodů. To se na druhé straně promítlo do poklesu podílu odpovědí, že podíl jádra na výrobě elektřiny by měl zůstat na současné úrovni (o 12 procentních bodů od července 2021), nebo že by se měl snižovat (o 11 procentních bodů v součtu obou variant v porovnání s červencem 2021). Tento radikální posun v názorech odráží reakci české veřejnosti na probíhající energetickou krizi, během níž od podzimu roku 2021 prudce rostly ceny všech druhů energií včetně elektřiny, což pokračovalo i v roce 2022, kdy energetickou krizi vyostřila ruská invaze na Ukrajinu.

Z podrobnější analýzy vyplynulo, že pro zvyšování podílu jaderné energetiky na výrobě elektřiny se častěji vyslovují muži, lidé ve věku od 40 do 64 let, obyvatelé Středočeského nebo Zlínského kraje a lidé z obcí a malých měst s

populací do 2 tisíc obyvatel. Relativně nižší příklon k variantě zvyšování podílu jaderné energie na výrobě elektrické energie šetření ukázalo mezi ženami, mladými lidmi ve věku do 30 let, obyvateli Jihočeského nebo Ústeckého kraje a respondenty z obcí a měst s populací od 2 do 5 tisíc obyvatel. Pro snížení podílu jádra při výrobě elektrické energie se ve zvýšené míře vyslovují dotázaní z Karlovarského kraje a kraje Vysočiny a obyvatelé měst s populací od 2 do 5 tisíc obyvatel. Pro zachování stávajícího podílu jádra na výrobě elektrické energie se ve zvýšené míře vyslovovali dotázaní z měst s populací od 20 do 50 tisíc obyvatel a obyvatelé Jihočeského kraje.

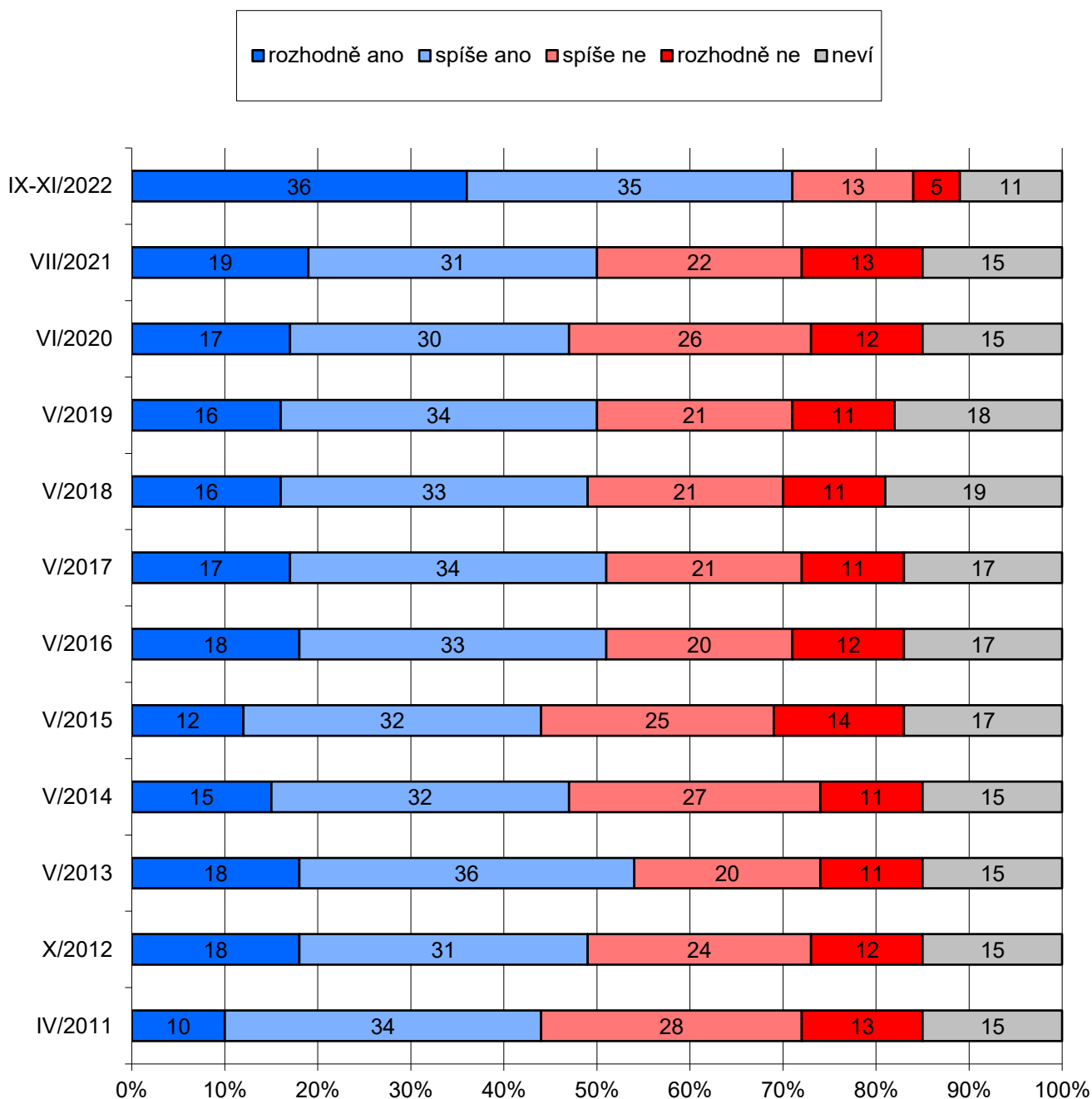
Graf 1: Měl by se podíl jaderné energetiky na výrobě elektřiny zvyšovat nebo snižovat?¹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 8. 9. – 9. 11. 2022, 821 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

¹ Otázka: „Myslíte si, že by se podíl jaderné energetiky na výrobě elektrické energie u nás měl do budoucna zvyšovat, zůstat na současné úrovni, nebo by se měl snižovat? Rozhodně by se měl zvyšovat, spíše by se měl zvyšovat, měl by zůstat na současné úrovni, spíše by se měl snižovat, rozhodně by se měl snižovat.“

Graf 2: Výstavba nového bloku v Dukovanech (od 2020) a Temelíně (do 2019) (%)²

Pozn.: Data za předchozí roky 2011 až 2019 se týkají dostavby 3. a 4. bloku jaderné elektrárny Temelín.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 8. 9. – 9. 11. 2022, 821 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

² Otázka: „Co se týče výstavby nového bloku jaderné elektrárny Dukovany, myslíte si, že by tato výstavba měla být uskutečněna? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“ V letech 2011 až 2019 byla pokládána obdobná otázka spojená s případnou dostavbou 3. a 4. bloku jaderné elektrárny v Temelíně: „Co se týče dostavby 3. a 4. bloku jaderné elektrárny Temelín, myslíte si, že by tato dostavba měla být uskutečněna? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

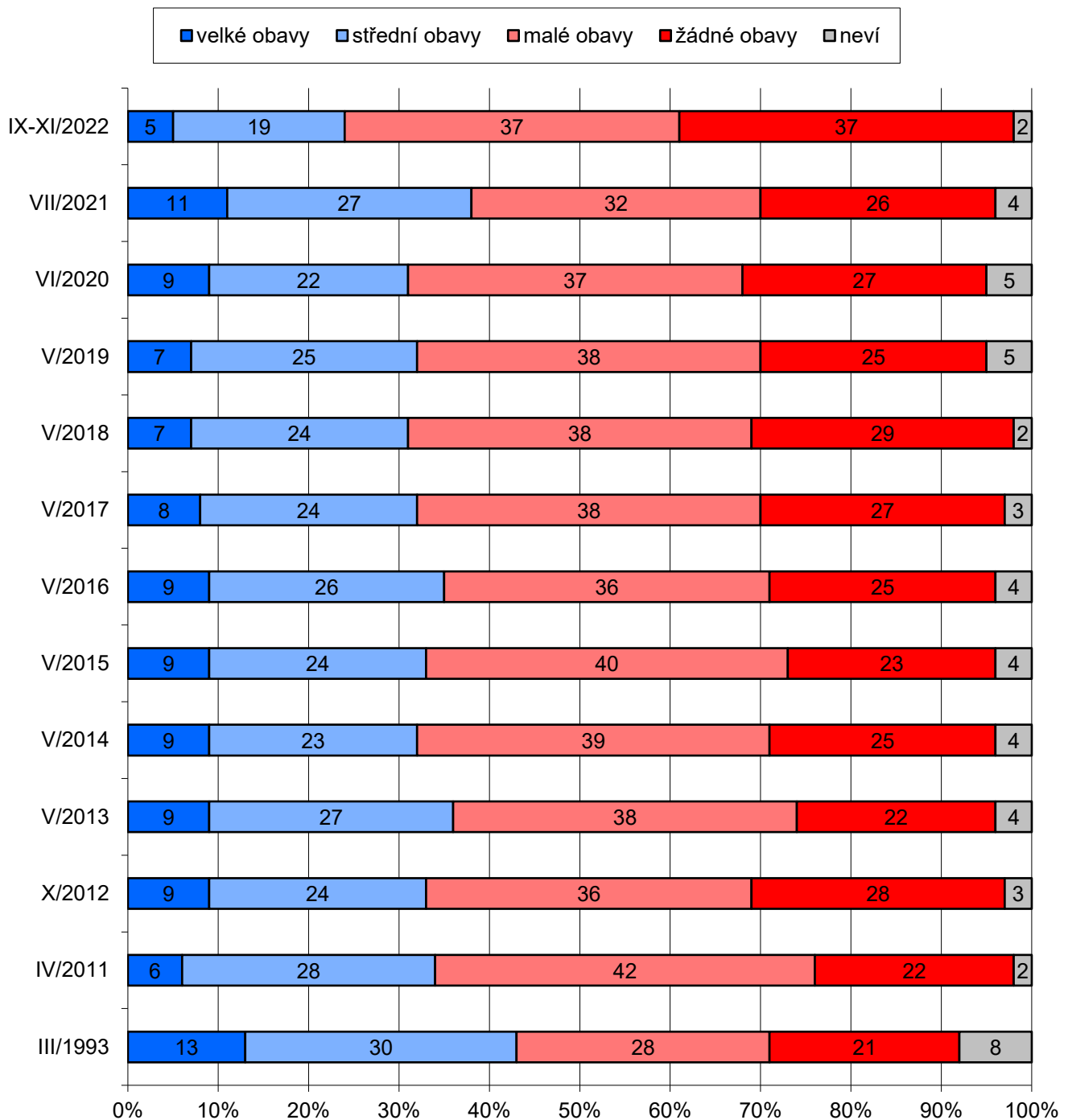
Na rozdíl od šetření do roku 2019 jsme v posledních třech letech zjišťovali názor na stavbu nového jaderného bloku v Dukovanech, nikoli v Temelíně. Jak plyne z grafu 2, podíl zastánců výstavby v jaderné elektrárně Dukovany aktuálně tvoří kolem sedmi desetin (71 %), z nichž 36 % s výstavbou rozhodně souhlasilo a 35 % s ní spíše souhlasilo. Proti výstavbě se staví necelá pětina (18 %) české veřejnosti, v tom 13 % „spíše“ a 5 % „rozhodně“. 11 % respondentů na příslušnou otázku odpovědělo, že neví. Údaje v grafu 2 ukazují, že podpora výstavby nového bloku v Dukovanech od posledního šetření z července 2021 prudce narostla, a to o 21 procentních bodů v součtu obou variant souhlasu, u samotného podílu odpovědí „rozhodně ano“ jde o nárůst o 17 procentních bodů. Na druhé straně výrazně poklesl nesouhlas (o 17 procentních bodů v součtu obou variant, o 9 procentních bodů u „spíše ne“ a o 8 procentních bodů u „rozhodně ne“) a také se mírně snížil podíl nerozhodných odpovědí (o 4 procentní body). Aktuální podpora výstavby nového bloku v Dukovanech výrazně převyšuje rovněž maximální hodnoty podpory dostavby Temelína, které zaznamenávaly výzkumy do roku 2019 (maximum bylo 54 % v roce 2013). Zaznamenaný posun je konzistentní s nárůstem podpory vyššího podílu jádra ve výrobě elektřiny.

Podrobnější analýza ukázala, že častěji pro výstavbu nového bloku v jaderné elektrárně Dukovany, případně méně často proti ní, se vyslovují muži, respondenti z obcí a malých měst s populací do dvou tisíc obyvatel, dotázaní ze Středočeského či Zlínského kraje a samozřejmě ti, kteří si myslí, že by se podíl jaderné energetiky na výrobě elektřiny měl zvyšovat. Ve zvýšené míře proti výstavbě nového bloku v Dukovanech, případně méně často v její prospěch, se vyjadřují ženy, dotázaní z malých měst s populací od dvou do pěti tisíc obyvatel a z velkých měst s populací od padesáti do dvou set tisíc obyvatel, lidé z Plzeňského či Ústeckého kraje, a především pak ti, kdo uváděli, že by se podíl jaderné energetiky na výrobě elektrické energie do budoucna měl snižovat, případně zůstat takový, jaký je v současnosti.

Jak ukazují výsledky v grafu 3, velké nebo střední obavy z používání jaderné energie u nás má podle vlastního vyjádření necelá čtvrtina lidí (24 %), přičemž „velké obavy“ pociťuje 5 % a „střední obavy“ 19 % občanů. Malé či žádné obavy vyjadřují necelé tři čtvrtiny (78 %) oslovených, v tom 37 % mluvilo o „malých obavách“ a 37 % necítí „žádné obavy“. Oproti loňskému výzkumu se o 6 procentních bodů snížil podíl těch, kdo vyjadřují „velké obavy“, a o 8 procentních bodů poklesl podíl těch, kdo vyjadřují „střední obavy“, což se na druhé straně promítlo do zvýšení podílu „malých obav“ o 5 procentních bodů a hlavně do zvýšení podílu „žádných obav“ o 11 procentních bodů. Aktuální výsledek pro jadernou energetiku vyznívá nejpříznivěji za celou dobu realizace srovnatelných měření od roku 1993.

Podrobnější analýza ukazuje, že poněkud vyšší míru obav vyjadřují ženy oproti mužům. „Velké obavy“ častěji vyjadřují obyvatelé z malých měst od dvou do pěti tisíc obyvatel a dotázaní z Jihočeského kraje, naopak zřetelně nižší úroveň obav byla zaznamenána ve městech s populací od pěti do dvaceti tisíc obyvatel, ve velkých městech s populací od 200 tisíc výše a mezi dotázanými z Karlovarského kraje. Žádné obavy častěji uvádějí ti, kdo jako dobrou hodnotí životní úroveň vlastní domácnosti. Poměrně výrazně pak obavy korespondují s obecnými postoji k jaderné energetice. Velké obavy vyjadřují zejména ti, kdo si myslí, že by se podíl jaderné energetiky na výrobě elektrické energie do budoucna měl snižovat nebo zůstat stejný, naopak stoupeni zvyšování se častěji nebojí vůbec a velké či střední obavy pociťují méně často. Totéž platí i pro stoupence a odpůrce výstavby nového bloku v Dukovanech, když její stoupeni častěji uvádějí, že nemají žádné obavy, zatímco odpůrci výrazně častěji uvádějí, že mají velké či střední obavy.

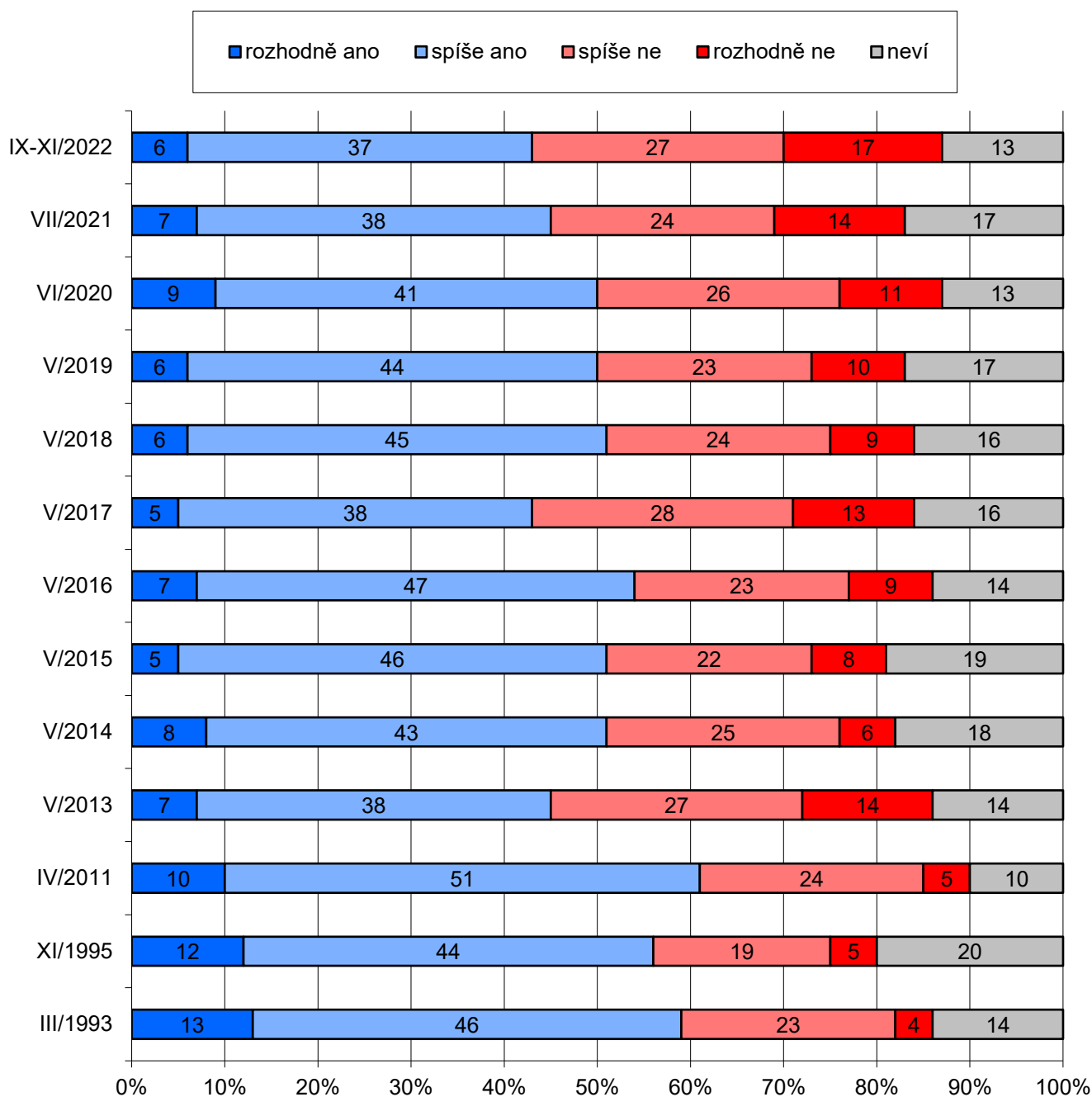
Graf 3: Obavy z používání jaderné energie (%)³

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 8. 9. – 9. 11. 2022, 821 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

³ Otázka: „Pocítujete Vy sám obavy z používání jaderné energie u nás? Velké obavy, střední obavy, malé obavy, žádné obavy.“

Graf 4: Důvěra vládě při rozhodování o jaderné energetice v ČR (%)⁴

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 8. 9. – 9. 11. 2022, 821 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Pokud jde o to, nakolik česká veřejnost důvěřuje nebo nedůvěřuje vládě, že rozhoduje správně o rozvoji jaderné energetiky u nás (viz graf 4), celkové podíly důvěry a nedůvěry jsou aktuálně prakticky vyrovnané, když důvěru vládě v tomto ohledu vyslovilo 43 % dotázaných, z toho 6 % „rozhodně“ a 37 % „spíše“, a nedůvěru vyjádřilo 44 %, v tom 27 % „spíše“ a 17 % „rozhodně“. 13 % respondentů se nedokázalo vyslovit a zvolilo odpověď „nevím“. Oproti letům 2018

⁴ Znění otázky: „Důvěřujete vládě ČR, že správně rozhoduje o rozvoji jaderné energetiky u nás? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

až 2020 je naměřená hodnota důvěry o 7 až 8 procentních bodů nižší. Ve srovnání s výzkumem z roku 2021, který se týkal předchozí vlády vedené Andrejem Babišem, se rozdíl dvou procentních bodů v podílu důvěřujících pohybuje v rozmezí statistické chyby, avšak o 6 procentních bodů se zvýšil podíl nedůvěřujících, a to hlavně na úkor nerozhodných odpovědí (snížení o 4 procentní body). Nedůvěra 44 % je tak nejvyšší, jaká kdy byla při pokládání této otázky naměřena. Nižší důvěra vládě při rozhodování o jaderné energetice v ČR byla v minulosti – v letech 2013 a 2017 – ovlivněna tehdy probíhajícími vládními krizemi a vysokou obecnou nedůvěrou k vládě. Otázkou pro další analýzu a interpretaci je, čím jsou vzrůst nedůvěry a pokles důvěry ovlivněny tentokrát.

Z podrobnější analýzy plyne, že důvěra v to, že vláda rozhoduje správně o rozvoji jaderné energetiky u nás, je významně propojená s důvěrou ve vládu jako takovou.⁵ Vyšší důvěru, tj. nižší nedůvěru, k rozhodování vlády v této oblasti mají lidé s dobrou životní úrovní vlastní domácnosti, obyvatelé obcí a malých měst s populací do dvou tisíc obyvatel, respondenti z Čech a zejména z Prahy a ze Středočeského kraje, lidé, kteří zastávají stanovisko, že podíl jaderné energetiky na výrobě elektřiny by se měl zvyšovat a stoupenci výstavby nového bloku v Dukovanech. Naopak relativně zvýšenou nedůvěrou vládě v tomto směru vyjadřovali dotázaní se špatnou životní úrovní, dotázaní z menších měst s populací od dvou do pěti tisíc obyvatel nebo z měst od pěti do dvaceti tisíc obyvatel, obyvatelé Moravy a zejména Jihomoravského, Zlínského či Moravskoslezského kraje, ti, kdo jsou pro snížení nebo zachování současného podílu jaderné energetiky na výrobě elektřiny u nás a odpůrci výstavby nového bloku v Dukovanech.

Poslední otázka dané části výzkumu zkoumala, zda respondenti vědí, jak je v České republice v současnosti nakládáno s jaderným odpadem.⁶

Tabulka 1: Jak je v ČR nakládáno s jaderným odpadem (%)

Zatím není rozhodnuto, jak s jaderným odpadem nakládat.	10
Jaderný odpad se dlouhodobě skladuje pro využití budoucími generacemi.	4
Hledá se místo hlubinného úložiště pro likvidaci jaderného odpadu.	23
Čeká se na dokončení stavby hlubinného úložiště pro likvidaci jaderného odpadu.	4
Je v provozu hlubinné úložiště pro likvidaci jaderného odpadu.	6
Neví, nemá představu.	53

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 8. 9. – 9. 11. 2022, 821 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Jak ukazují výsledky zachycené v tabulce 1, nadpoloviční většina dotázaných (53 %) se nepokoušela hádat a z předložené nabídky odpovědí rovnou vybrala možnost „nevím, nemám představu“. Z těch, kdo odpověděli, pak téměř polovina (23 % v rámci celého souboru) zvolila nejvýstižnější variantu, že se nyní hledá místo hlubinného úložiště pro likvidaci jaderného odpadu. 24 % naproti tomu zvolilo některou z variant méně přesné nebo vyloženě nesprávné odpovědi, přičemž nejčastěji to byla možnost, že zatím není rozhodnuto, jak s jaderným odpadem nakládat, což uvedlo 10 % dotázaných, následovala varianta, že je v provozu hlubinné úložiště pro likvidaci jaderného odpadu, se 6 %, a varianty, že se čeká na dokončení stavby hlubinného úložiště pro likvidaci jaderného odpadu nebo že jaderný odpad se dlouhodobě skladuje pro využití budoucími generacemi, jež vybraly shodně 4 % dotázaných.

Podrobnější analýza ukázala, že správnou variantu častěji vybírali muži (28 % k 19 % mezi ženami, které mnohem častěji přiznávaly, že nevědí; muži pak ve zvýšené míře uváděli i některé nesprávné odpovědi), absolventi středních škol s maturitou, dotázaní ze Středočeského kraje, zastánci zvyšování podílu jádra na výrobě elektrické energie (mezi nimi se ovšem také ve zvýšené míře objevovaly některé nesprávné odpovědi), stoupenci výstavby nového bloku v JE Dukovany, ti, kdo z využívání jaderné energie u nás mají jen malé obavy, a ti, kdo důvěřují vládě, že správně rozhoduje o jaderné energetice u nás.

⁵ Spearmanův koeficient pořadové korelace mezi důvěrou vládě a důvěrou v to, že vláda rozhoduje správně o rozvoji jaderné energetiky u nás, činí 0,546.

⁶ Otázka: „Který z následujících výroků nejlépe popisuje, jak český stát nakládá s jaderným odpadem z jaderných elektráren? Nevíte, nemáte představu. Zatím není rozhodnuto, jak s jaderným odpadem nakládat. Jaderný odpad se dlouhodobě skladuje pro využití budoucími generacemi. Hledá se místo hlubinného úložiště pro likvidaci jaderného odpadu. Čeká se na dokončení stavby hlubinného úložiště pro likvidaci jaderného odpadu. Je v provozu hlubinné úložiště pro likvidaci jaderného odpadu.“

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	Naše společnost, v22-09
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Projekt:	Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR
Termín terénního šetření:	8. 9. - 8. 11. 2022
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Vážení dat:	Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, věk X vzdělání, věk X velikost místa bydliště
Zdroj dat pro kvótní výběr a převážení:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	821
Počet tazatelů:	75
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem - dotazování CAPI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	OE.53, OE.44a, OE.42, OE.41, UE.2
Kód tiskové zprávy:	oe230109a
Zveřejněno dne:	9. ledna 2023
Zpracovali:	Jan Červenka, Martin Ďurďovič

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíří námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu „Udržitelná energetika“ a výzkumného tématu „Udržitelná energetika a společnost“. |